

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Jeg bekræfter hermed at *bekræftigelse* eksisterer

Indhold

1. Motivation	2
2. Indledning	3
3. Metodisk overvejelse: det sociolingvistiske sprogsyn	3
4. Sprog og normer	4
4.1 Hvad er en norm, og hvordan bliver den til?	4
<i>Forholdet mellem skrift- og talesprogsnormerne</i>	5
4.2 Holdninger til normerne	7
4.3 Normændringer	9
<i>Enkeltordsforandringer – dobbeltformer</i>	11
4.4 Delkonklusion	12
5. Et sociolingvistisk eksperiment	13
5.1 Metodebeskrivelse	13
5.2 Databehandling	14
5.3 Diskussion	16
5.4 Delkonklusion	18
6. Konklusion	18
7. Litteratur	20

Bilag

Et sociolingvistisk eksperiment, kladde

Et sociolingvistisk eksperiment, besvarelserne A - O

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

1. Motivation

Som danskstuderende mødes jeg ofte af folk der forventer opbakning i at det værste her i verden er mennesker der siger "i sommers" eller bruger det omstridte ord "bjørnetjeneste" i den moderneste betydning (den hvor en bjørnetjeneste er noget *godt* man gør for nogen). Sproget opfattes som noget statisk; forandring er kun af det onde. Ingen ved eller tænker over at mange af de former vi i dag opfatter som fuldt ud korrekte i "gamle dage" var helt forkerte. Og skriftsprog og talesprog forstås af lægmand som ens størrelser der kan beskrives på samme måde, og hvor de samme regler gør sig gældende. Men jeg er ikke enig.

For mig at se er der en enorm forskel på tale- og skriftsprogets funktion; dets egenskaber og hvad det skal kunne, kan slet ikke sammenlignes, og derfor er det ikke så vigtigt om man *siger* "i sommers" eller "i sommer" – *så længe* det ikke ødelægger samtalen fordi den ene samtalepartner nægter at samarbejde i en samtale hvor den anden "misrøgter" sproget. Korrekt skriftsprog er i virkeligheden for mig underlagt lidt de samme uskrevne regler: Hvis ens sprog generelt er korrekt og uden distraktionsmomenter, som sjuskefejl og manglende præsens-r, kan ens tekster godt tåle at man bruger kreative former som *moderneste* eller lignende: Det gør sproget mere livligt, mindre konservativt, og dermed gør det noget godt for modtagerens læseproces. Det må nu nok stå for min egen regning.

Min motivation for at skrive denne opgave er en mistanke, jeg i længere tid har haft, om at der er ved at udvikle sig forskellige semantiske betydninger af ordparret *bekræftelse* og *bekræftigelse*, og det *til trods for* at ordet *bekræftigelse* ikke *eksisterer!* - hvis et ords eksistens vel at mærke kan bekræftes af at det kan slås op i Retskrivningsordbogen (det betyder altså også at hvis jeg finder at ordet bekræftigelse eksisterer i *virkeligheden*, kan der stilles spørgsmål ved om et opslag i Retskrivningsordbogen kan af- eller bekræfte et ords eksistens). Retskrivningsordbogen forkortes herfra RO.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

2. Indledning

I denne opgave vil jeg undersøge sprogets og individets forhold til normer. Jeg vil forsøge at bestemme hvad man kan kategorisere som normer, og hvordan de bliver normer og undersøge hvordan folk forholder sig til disse. Er normer gode eller dårlige; må de brydes? Jeg vil også se på forholdet mellem skriftsprog og talesprog og undersøge om man kan tale om to *forskellige* normer. Hvilke regler gælder så i givet fald for talesprogsnormen; er det overhovedet en norm der er faste (nedskrevne) regler for, hvis ikke – (hvordan) kan man så egentlig bedømme om noget er godt talesprog?

Min tese, som jeg bruger som udgangspunkt for min empiriske undersøgelse, er at der findes dobbeltformer (*bekræftelse/bekræftigelse*) i sproget hvor den ene, iflg. skriftsprogsnormen, som jeg definerer vha. RO, er korrekt, og den anden forkert, men hvor begge former findes i talesproget, og ligefrem har forskellige semantiske betydninger.

Ved hjælp af min empiriske undersøgelse vil jeg komme med (vage) bud på *hvor* normbrud/-forandringer kan findes? Og forsøge at svare på min tese om at der i talesproget er forskellige *forståelser* af hvad der blot burde være forskellige *former* af det samme ord.

3. Metodisk overvejelse: det sociolingvistiske sprogsyn

Når man skal undersøge et sprogligt problem, må man først overveje hvilket sprogsyn der er det bedste til at få hold på problemet. Når problemet handler om forandringer i sproget, og disse forandringer foregår i forholdet mellem individ/samfund og sprog, må man vælge et sprogsyn der er *integrerende* og ser sproget som kontekstafhængigt, afhængigt af kommunikationssituationen. Man må gøre op med den strukturalistiske skelnen mellem *langue/system* og *brug/parole*. Et integrerende sprogsyn der arbejder med rigtige menneskers kommunikative praksis, er sociolingvistikken. I sociolingvistikken tages højde for sprogbrugerens sociologiske placering i samfundet (kronolekt/sociolekt), og dette vil jeg også gøre i min empiriske undersøgelse, derfor er det den sociolingvistiske metode jeg vil bruge.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Sociolingvistikken opstår i og med at man får mulighed for at optage virkelige menneskers talesprogbrug på bånd. Man er ikke længere henstillet til at undersøge skriftsprog eller det talesprog man oplever her og nu, men får mulighed for at undersøge talesprog empirisk og videnskabeligt i og med at man kan afspille igen og igen og derved også åbne for at det ikke kun er den *enkelte* sprogforsker der afgør om der eksempelvis er tale om kortvokalsforlængelse eller ej.

Der er forskellige indgangsvinkler til sociolingvistikken: Ønsker man at sige noget om samfundet eller om sproget? Hvad enten man vælger det ene eller det andet fokus, må man være opmærksom på at det man konstaterer om det man *ikke* har valgt som fokus, kan være utilstrækkeligt (Kristiansen og Pedersen 2006).

Sociolingvistikken gør op med strukturalismen og formalismen: Sproget er ikke autonomt og ikke et homogent system. Sproget kan derimod skifte betydning fra kommunikation til kommunikation; social betydning kan etableres, opretholdes og forandres gennem sprogbrug, betydningen er ikke essentiel med kun én betydning, betydningen er derimod dynamisk.

4. Sprog og normer

I denne del af opgaven vil jeg undersøge sprogets og individets forhold til normer: først med fokus på normerne i sig selv, dernæst på folks holdninger til normer og slutteligt på normforandringer, deriblandt dobbeltformer.

4.1 Hvad er en norm, og hvordan bliver den til?

"Et sprogsamfund som det danske omfatter adskillige subnormer(...) En af disse varieteter er rigssprogsnormen" (Hansen 1979: 66). Når man inden for sprogvidenskab taler om normering, er det med reference til de regler der er og laves for hvordan rigssprogsnormen (herefter RSN) skal bruges. RSN består af både et talesprog og et skriftsprog. Skriftsproget er hvad man kan kalde "fejlfrit" dansk: det offentlige skriftsprog. Talesproget er det dansk man kan tale uden at få påpeget at man fx har dialekttræk eller

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

taler slang. "[R]igssproget er den økonomiske og kulturelle elites norm. (...) Rigssprogsnormen kan altså – noget firkantet – karakteriseres som **midaldrende københavnsk højsprog**." (Jacobsen og Skyum-Nielsen 2004: 69f, forfatterens fremhævelse). Men det der er københavnsk højsprog i dag, var ofte lavsprog for år tilbage, og former der i dag er en del af RSN, har ikke altid været det og vil sandsynligvis blive skiftet ud før eller siden. Tidligere hed det "mig synes at" (Hansen 1993:20) hvilket vi vel i dag vil betragte som ukorrekt børnesprog fordi der bruges *mig* frem for *jeg*. På den måde udvikler RSN sig altså i og med at sproget og folkets brug af sproget udvikler sig.

Spørgsmålet om hvem der i virkeligheden taler det bedste dansk og derfor skal have lov til at kalde netop deres norm RSN, er evigt aktuelt, for hvordan bestemmer man hvad der er det bedste sprog? "Sprognormer indebærer, som alle normer, værditilskrivninger og den moderne sprogvidenskab forstår sig selv som videnskabelig netop fordi den fraskriver sig retten til som videnskab at have værdier" (Gregersen 2001:358). Normering er en balancegang mellem at være normativ og deskriptiv: på den ene side at fortælle hvordan sproget bør være (grammatikeren) og på den anden side at beskrive hvordan sproget faktisk er (sociolingvisten). RSN må opfattes som det den er: én blandt flere normer, og man må huske at der er enorm forskel på den deskriptive og normative tilgang til sprogvidenskab. Med Paul Diderichsens ord: "Alvorlige misforståelser fremkommer kun når man benytter de traditionelle grammatikker og ordbøger som udtryk for den faktiske sprogbrug" (Diderichsen 1968: 150).

Forholdet mellem skrift- og talesprogsnormerne

For at kunne arbejde hensigtsmæssigt med især talesprog er det enormt vigtigt at forstå at man på ingen måde kan bruge de samme regler for, og dermed heller ikke kan have de samme forventninger til, skrift og tale. Begge dele er sprog og har en masse ligheder, men forskellene er næsten ligeså mange. I Møller 1991:181 står: "Et er (...) at beherske sprogets formelle opbygning, sprogsystemet; et andet er at kunne tilpasse sit sprog til de personer og den situation man er i, dvs. at beherske sprogbrugen." Denne skelnen mellem brug og system lugter af *strukturalisme*, og den er for mig at se ikke dækkende når vi

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

taler om tale vs. skrift, for de formelle systemer der ligger bag henholdsvis funktionel tale og funktionel skrift, er *ikke* ens; de er altså heller ikke samme system. Nogle former der fungerer i talen, er det vi kalder "forkerte" i skriften. Og ordet "forkert" er ikke godt i denne sammenhæng da det kræver at det som modsætning har ordet "rigtigt" og for at kunne vurdere at en slags sprogbrug er "rigtig" (og god), må man vedtage at en anden sprogbrug er "forkert" (og dårlig). På den måde er de der tilfældigvis (?) taler og skriver RSN i den forstand så heldige at de automatisk taler det "rigtige" sprog. Diskussionen om RSN, det danske sprogholdningsklima med videre vender jeg tilbage til.

En væsentlig forskel mellem tale og skrift er selve kommunikationssituationen. Skriften er *monologisk*, talen *dialogisk*¹, og dette medfører vidt forskellige funktionsmåder: *Skrift* skal være præcis, skriveren har tid til at overveje hvordan hans emne bedst muligt kan udtrykkes, han skal være sikker på ikke at blive misforstået, for modtageren har sædvanligvis ikke mulighed for at spørge ind til hvad han mente. *Taleren* derimod har ikke tid til at overveje sine formuleringer meget hvilket forårsager *selvrettelser*, *anakolutier* (mangel på logisk sammenhæng), *kontamination* og andre former der i skriftsprog ville have været ugrammatikalske. Til gengæld kan han gøre brug af *prosodiske* udtryksmidler og *metatale* til at forklare at han bruger et ord på en bestemt måde eller mener noget ironisk, og han har et helt kropssprog at gøre godt med. Han har sværere ved at være neutral i sin udtryksform. Ofte taler folk med en vis grad af dialekt, taler hurtigt, slang eller ser ud på en måde der er med til at give samtalepartneren ideer om hvordan han skal fortolke dette eller hint: hvordan han skal fortolke personen. På skrift har man mulighed for at benytte RSN og på den måde skrive mere eller mindre neutralt: Graden af kancellistil/svære ord kan dog igen antyde hvilken "slags" skriveren er.

Hvis vi talte som vi skrev når vi fulgte RSN, ville talen miste sin funktionalitet. I samtalen er tænkning og tale, lytten og overvejelser af hvad man vil sige når det bliver ens *taletur*, *simultane* processer. Derfor fungerer det ikke at have samme informationstæthed i tale som på skrift; sætninger skal være kortere og ordstilling ofte anderledes. Det er altså ikke nogen god ide at bruge retskrivningens regler som argument

¹ Nyheder, foredrag, noget radio med videre er selvfølgelig primært monologisk, men der er i så fald ofte tale om sprog der er oplæst skriftsprog frem for decideret talesprog.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

for at noget er dårlig tale, for der er tale om to vidt forskellige kommunikationsformer. Talesprog er ikke bare dårligt skriftsprog: "[A]lt hvad vi gør når vi taler har en funktion. Alle de træk der normalt bliver siet fra som dårlige og overflødige, viser sig nu at have forskellige funktioner som opretholdere af en given samtale. Trækkene viser talerens arbejde med at planlægge og strukturere sin tale, at gøre tale lettest muligt afkodelig for samtalepartneren og endelig at gøre den til en del af en samtale." (Møller 1991:203).

Med denne baggrundsviden giver det god mening at studere fænomener i talesproget hvis eksistens ikke kan bekræftes af et opslag i RO.

4.2 Holdninger til normerne

Normer er noget alle mener noget om. Men folk mener gerne noget om forskellige dele af normeringen: "[D]et har vist sig, at mange går rundt med nogle ganske få sprogaversioner, som ærgrer dem, mens der er masser af problemer, de tager ganske roligt." (Hansen 1990:123). Nogle kæmper for at slippe for r'et i *bagerst* og andre for at slippe for s'et i *i sommers*, men de er fint tilfredse med det ekstra bogstav i det andet ord, og måske siger de det selv; det er jo ikke ligefrem fordi de ekstra bogstaver ødelægger kommunikationen – med mindre selvfølgelig kommunikationen pludselig skifter fra at handle om én ting til at blive metatale fordi den ene part fokuserer på sprog frem for indhold.

Netop denne ændring i samtalefokus fra *emnet* til *sproget* er et af hovedargumenterne for at RSN er en *god* ting. Hvis man benytter RSN, er man sikker på at samtalen ikke kommer til pludselig at dreje sig om sproget; man har mulighed for at forblive neutral som samtalepartner (i det omfang man kan være neutral når man ser ud som man gør og har det ordforråd man har). Erik Hansen er klassisk tilhænger af RSN, Tore Kristiansen og Jens Normann Jørgensen er i den anden grøft og mener at perkerne og de unge i højere grad end RSN er dansk sprogs redning. Hansen mener at det for sprogbrugerne skal være "*rational og forsvarlig adfærd at benytte RSN, samtidig med at de vil kunne se med forståelse og tolerance på dem der ikke behersker den.*" (79:78). Men man bliver nødt til at spørge sig selv om dette er en mulighed? Samtidig med og på trods

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

af dette ønske omtaler han normen som *dæmoniseret*: *"Der er sket det at RSN har dæmoniseret sig, har fået formål i sig selv, nemlig at signalere et tilhørsforhold til bestemte kredse eller sociale lag. Ideen om RSN som et fællesskabets sprog forrådes når RSN tværtimod fungerer som adskillelsens og splittelsens symbol og instrument."* (ibid. 76). Den holdning at RSN kan bruges til at udtrykke sig neutralt, stemmer ikke overens med dæmoniseringen.

Her bliver det interessant og relevant at trække de to herrer Kristiansen og Jørgensen frem; de mener nemlig noget andet: *"Efter min opfattelse er det danske sprogsamfunds største problem at det i ekstrem grad er præget af "standardsprogsideologien"[reference udeladt], dvs. troen på at der findes en korrekt eller bedste måde at tale sproget på, og at alle bør efterstræbe at tilegne sig denne måde at tale på medmindre man vil være til grin i offentligheden."* (Kristiansen 2000:28).

Kristiansen mener at det danske sprogholdningsklima er meget barskt, og at det vigtigste i dansk sprogpolitik er at skabe en større sproglig tolerance. Nogle af "de sure gamle mænd" må ned med nakken. *"De sure gamle mænd er dem, der vil bestemme over andres sprog.(...) De skriver læserbreve om "sjusk" i sproget og danner foreninger, der kæmper mod fornyelse af det danske sprog. (...) Man kan faktisk kende de sure gamle mænd på, at de klager over, at det danske sprog er truet og på vej i forfald."* (Jørgensen 2000: 109f).

I "Den hemmelige præmis" (1975) fortæller Hansen om argumenter for ændring af RSN, og et af disse argumenter er denne *hemmelige* præmis der går på at man må tage højde for *hvilke* sprogbrugere der foretrækker *hvilke* sprogformer. Hvis de sprogbrugere der skriver læserbrevene til Dansk Sprognævn, vil beklage sig over en ændring, er det mindre sandsynligt at ændringen gennemføres. Disse sprogbrugere kaldes de "dannede sprogbrugere" (Hansen 1975:96), men det er i så fald en gammeldags, konservativ dannelse, for der er jo tale om "de sure gamle mænd" der ikke ønsker fornyelse i sproget – og det er vel ikke særlig dannet at ønske sprogets udvikling stoppet? Man må gå ud fra at der også findes dannede sprogbrugere rundt omkring der ikke skriver og klager over en normændring, trods deres dannelse, fordi de er klar over at sprog er en *dynamisk*, ikke *statisk*, størrelse.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

I litteraturen om sprogholdninger finder man primært sprogforskernes og de sure gamle mænds holdninger præsenteret, derudover refereres gerne til perkerne og de unge som dem der (iflg. de sure gamle mænd) er de sure gamle mænds modstandere. Det er dem der *ødelægger* sproget – med deres nydannelser og tj-lyde i Tivoli. (Det skal her bemærkes at de sure gamle mænd findes i alle aldre – de behøver ikke være gamle for at være sure.) Mange sprogbrugere har som sagt deres bestemte sprogaversioner; en større sproglig bevidsthed kan ganske givet stoppe nogle af disse aversioner: Hvis man engang har set eksempler på hvordan sproget tidligere har ændret sig fra former man slet ikke kan begribe, har eksisteret, som "solen sken" i stedet for "skinnede", har man sandsynligvis en større forståelse for at det ikke nødvendigvis er et skidt træk "[n]år sjusk bliver til korrekt dansk" (Hansen 1992: 257).

Men man opdrages ikke til denne sproglige opmærksomhed, man opdrages til at forsøge sig med RSN, og det er nok også derfor at så mange mennesker i en eller anden grad udvikler en sur gammel mand. Ingen siger noget når de hører folk tale godt dansk, kun når folk taler dårligt dansk, kommer der fokus på sproget, og det samme må være tilfældet med de sure gamle mænd: De sprogbrugere der ikke har sprogaversioner og synes at det er dejligt at sproget udvikler sig, siger jo ingenting, derfor ender man let med at tro at der kun er folk der er utilfredse med sprogets udvikling, men i virkeligheden er det nok bare fordi de andre ikke sender samme mængder breve ind til sprognævnet for at bede dem om straks at fastslå at bjørnetjeneste har to semantiske betydninger.

4.3 Normændringer

Ændringer er en stor del af normeringsarbejdet. Ord starter med at have én betydning, udvikler sig og ændrer betydning eller udgår helt fra sproget. Det der starter som sjuskede former, udgør en meget stor del af hvad der i fremtiden bliver norm. Hvis man altså kunne og ville forbyde folk at sjuske med sproget, ville man således også stoppe normen i at udvikle sig. Det kan ikke være ønskeligt at stoppe normens udvikling da det vil medføre at distancen mellem norm og virkelige menneskers sprogbrug bliver alt for stor. Som det er nu, er der en afstand mellem RSN og mange menneskers sprogbrug, der

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

findes flere former i talesproget der ikke eksisterer i eller ikke svarer til RSN. Men det er ikke en trussel mod sproget dansks fremtidige eksistens: *"Hvis vi ved sjusk forstår uforsætlige overtrædelser af sprognormens regler, så er sjusk faktisk en sproghistoriens stærkeste drivkræfter. Men det bliver sproget ikke ringere af!"* (Hansen 1992: 260). De sure gamle mænd kan godt slappe af, for sproget er ikke ved at forsvinde eller uddø fordi det bliver "misrøgtet".

Til at sørge for at disse forandringer ikke går så stærkt at ingen kan følge med, har vi Dansk Sprognævn (DSN) hvis rolle kan siges at være ortografisk normativ, men semantisk deskriptiv. DSN kan således ikke gå ind og vedtage at "bjørnetjeneste" fra nu af kun betyder en ting eller begge ting, de kan kun beskrive hvordan det forholder sig med betydninger hos sprogbrugerne

Sprogets udvikling er ikke så mærkværdig og vulgær som nogle måtte mene. *"Når sproget ændrer sig, går udviklingen sædvanligvis i retning af større regelmæssighed i sprogsystemet."* (Jensen 2006: 4). Vi har fx formen "hanen galede" i stedet for "hanen gol", den nuværende er en svag og regelmæssig bøjning, modsat den tidligere der var stærk og uregelmæssig. *"Teoretisk set kunne man da godt forestille sig at der blev lavet en lov der forbød sprogændringer som de ovenstående. Men den ville være lige så virknings- og meningsløs som en lov der forbød regnvejre i sommerferien."* (ibid. 8). Normændringer er kommet for at blive og for evigt at opstå. *"[S]prognormer er ikke statiske. De opstår og udvikles i den faktiske sprogudøvelse og er derfor hele tiden i forandring."* (ibid. 4).

Det bedste at gøre for dansk sprog må på den baggrund være at øge sprogbrugernes opmærksomhed på disse sprogets uundgåelige vilkår. Man skal have lov til at have sine sprogaversioner, men det skal nødtigt være så ødelæggende i kommunikationen at man kun kan fokusere på sproget. At få folk til at lære dette, at det i ligeså høj grad er en opgave at forstå andre mennesker som det er selv at gøre sig forståelig, er vigtigt for dansk sprogholdningsklima og dansk tolerance som sådan: *"Vi lærer børnene, at det både er vigtigt at tage hensyn til sin modtager, når man ytrer sig, og at gøre en aktiv indsats for at forstå andre, når de er afsendere."* (Jørgensen 2000:113). Det må være mantraet for fremtidens sprogundervisning.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Enkeltordsforandringer – dobbeltformer

Dobbeltformerne udgør en væsentlig del af normeringsproblematikken. I RO 1996 er der valgfrihed ved ca. 8 % af opslagsordene. Sammenlignet med den foregående ordbog (RO 1955) er antallet af dobbeltformer mere end fordoblet (Jacobsen 1999: 214), sammenlignet med norsk normering er det dog ikke meget. Norge nævnes ofte når dobbeltformsproblematikken diskuteres da dér er masser af valgfrihed hvad angår retskrivning. De har både *fuldstændig* valgfrihed og *vægtet/modificeret* valgfrihed med hoved-/normalformer og sideformer. Dette giver skolebørnene mulighed for at bruge deres dialekt i deres skriftsprog: Siger de fx *bein*, kan de også få lov til at skrive *bein* frem for *ben* – her er nemlig en fuldstændig valgfrihed mellem formerne.

Jacobsen fra DSN stiller spørgsmålet, om forenkling af dobbeltformerne er påkrævet, gennemførligt og lønsomt i Jacobsen 1999, men kommer bestemt ikke frem til ét sandt svar. Et af dilemmaerne er at retskrivningen skal følge både *traditions-* og *sprogbrugsprincippet*; disse to principper går dog imod hinanden. Traditionsprincippet går ud på at ord staves som de altid er blevet stavet, og sprogbrugsprincippet går ud på at ord staves som de bruges af sprogbrugerne (de dannede, dygtige sprogbrugere). På den ene side skal man følge traditionen, på den anden side fornyelsen.

Om man skal forsøge det utopiske: endegyldigt at afskaffe alle dobbeltformer eller åbne op for at man fint kan have dobbeltformer, og også gerne flere end vi har nu, er spørgsmålet. Svaret afhænger af hvem man spørger, Hansen-fløjen vil have bestemte svar, Jørgensen/Kristiansen andre; de sure gamle mænd vil have bestemte svar, de der mener at sprogudvikling kun er af det gode, vil have andre.

Når normændringer indtræder, sker det, som tidligere nævnt, ofte i form af en regelmæssigficerung af de gamle former. Hvis man har flere ord der minder om hinanden, men hvis *suffikser* er forskellige, er det sandsynligt at sprogbrugerne opfinder og sjusker en ny regelmæssighed igennem. Vi har med RO 1988 fået *forpligtigelse* som sideform til *forpligtelse*, på den baggrund giver det god mening at ordet *bekræftigelse* findes i talesproget.² Gregersen 2001 mener at andre ord der kan have inspireret til

² Hansen 1993: 94f gør opmærksom på at *forpligtigelse* faktisk er den mest logiske af de to former, og at ordet *bekræftigelse* også blev brugt af selveste Holberg.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

nydannelsen, er: foranledige, beedige, forfladige, afskedige. Ligheden mellem *bekræftigelse* og *beskæftigelse* er også værd at bemærke. Både Gregersen og jeg har "*fuld tillid til at også 'bekræftige' vil blive optaget i en ny retskrivningsordbog – engang.*" (ibid.365). Der er "*stilmæssigt det fælles for 'ige'-formerne at de falder temmelig officielt på tungen*" (ibid.). Ofte vil en "unødig forlængelse" af ord med unødvendige *derivativer* nok medføre at ordet lyder mere som kancellisprog end den kortere form; dette kan give hold til min tese om at der er forskellige semantiske betydninger af *bekræftigelse* og *bekræftelse*. Min forståelse af de to former er dog anderledes end dette: For mig er *bekræftelse* noget man kan få på fx et ansættelsesforløb, et højskoleophold, en kontooverførsel – en verifikation, hvor *bekræftigelse* er noget mere *interpersonelt*, noget andre mennesker kan give en, eller man kan give sig selv. Et opslag i Nudansk Ordbog viser endvidere at ordet kun har betydningen *verifikation*. Min forskellige forståelse af de to ord giver i den sammenhæng fin mening da jeg simpelthen har manglet et ord, der har været et normhul, fordi ordet *bekræftelse* i sin klassiske forstand ikke dækkede det det skulle. *Bekræftelse* ser ud til at være *transitivt*, hvor *bekræftigelse* nok bedre kan fungere *intransitivt*. Min tese om at de to former efterhånden har fået forskellige semantiske betydninger, vil jeg vende tilbage til i næste afsnit.

4.4 Delkonklusion

Normspørgsmål er ambivalente. Nogle mener at normer er meget vigtige og bør følges til punkt og prikke, andre mener at normer kun er gode hvis de har en stor indbygget valgfrihed. Den mest kendte danske norm er RSN, men det gør den ikke nødvendigvis til den bedste måde at tale dansk på, for spørgsmålet om hvad der er det bedste dansk, er ikke sådan lige til at besvare. Reglerne for hvad der er godt talesprog og godt skriftsprog, er vidt forskellige, man kan på ingen måde bruge skriftsprogsnormen på talesprogsnormen eller omvendt. Det giver altså god mening at undersøge om folks kommunikative praksis svarer til den sprogbrug der skitseres i RO.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

5. Et sociolingvistisk eksperiment

Som baggrund for denne del af opgaven har jeg været "i marken" for at undersøge hvordan virkelige mennesker forstår forskellige ord/former af de samme ord. Jeg vil her beskrive min metode og dens svagheder, fortælle hvad resultaterne er blevet og diskutere hvad de viser. Min metode er ikke så professionel, men jeg vurderer at den er god nok til at kunne antyde om der er hold i min tese.

5.1 Metodebeskrivelse

Min metode er i al sin enkelhed gået ud på at jeg har sendt en mail ud med et vedhæftet dokument med ordene *bekræftelse*, *udmærket*, *udemærket* og *bekræftigelse* og en forklaring af hvordan folk skulle udfylde papiret. Jeg bad folk om at notere 5 ord med en umiddelbart forståelig forbindelse til det enkelte af de 4 ord, gerne forklarende eller nært "associer-bare", og gjorde opmærksom på at det interessante for mig ikke var at få "de korrekte svar", men deres *umiddelbare* forståelse (se bilag for min præcise tekst og opsætning). Langt fra alle skrev 5 ord ved hvert ord, men jeg havde sat det til 5 for at være sikker på i hvert fald at få nok.

Min hovedmistanke om forskellige semantiske former gik på *bekræft-*formerne, og da jeg ikke har for alt for meget plads og ikke umiddelbart har fundet interessante forskelle mellem *udemærket* og *udmærket*, har jeg valgt ikke at beskæftige mig med disse ord i min opgave. Jeg er stadig ikke overbevist om at der ikke findes en semantisk forskel, men jeg vurderer at det muligvis ville komme bedre frem ved en undersøgelse hvor man bad folk komme med 5 associationer på de *talte* ord *udmærket* og *udemærket* da den forskellige betoning, som jeg i hvert fald selv har, ikke kommer til sin ret lige så godt som i *bekræftigelse*.

Eftersom jeg har sendt undersøgelsen til personer på min private mailingliste, er der et flertal af unge kvindelige respondenter der studerer. Men da min hovedtese ikke er *hvor* de nye betydninger opstår, men snarere *at* de opstår: at der findes ord i talesproget der principielt (defineret vha. RO) ikke eksisterer i skriftsproget – og at der

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

kan være betydningsforskel mellem to ord der umiddelbart "burde" betyde det samme eftersom de kommer af samme rod (*be-)*kræft, fungerer det okay at mine respondenter ikke er fordelt ligeligt over alder, geografi og køn.

5.2 Databehandling

Jeg har herunder opstillet de data jeg skal bruge som baggrund for en diskussion og vurdering af om jeg kan bekræfte min tese.

Antal respondenter: 15

Respondenter 20-29 år: 10

Respondenter 30-70 år: 5

Da jeg ikke vil drage generelle geografiske eller sociologiske konklusioner, er det kun relevant at nævne respondenternes alder og ikke deres andre data.

Besvarelser med tydelig forskel på bekræftelse og bekræftigelse

A, B, C, D, F, H, I, J, K, L (10)

Besvarelser uden tydelig forskel

E (tendens til at *bekræftelse* har interpersonel betydning)

O (tendens til at *bekræftigelse* er kancellistil)

G, M, N (5)

Besvarelser med kommentarer på at bekræftigelse er 'ukorrekt' og ingen forklaring af det 'ukorrekte' ord

G, M, N (N skriver "ingen ny semantisk betydning") (3)

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Besvarelser med kommentarer på at bekræftigelse er 'ukorrekt', men samtidig forklaring af semantisk forskel ml. -igelse og -else

F, O (2)

Besvarelser med bekræftelse = verifikation, bekræftigelse = interpersonel anerkendelse

A, B, I, K (4)

Besvarelser med bekræftigelse = verifikation, bekræftelse = interpersonel anerkendelse

C, D, F, H, J, L (E, O) (6(8))

Forklaringer/associationer til

bekræftigelse, forklaret som interpersonel anerkendelse (stregene efter visse af ordene angiver hvor mange gange ekstra (ud over én) ordet optræder):

Selvtillid

Usikkerhed

Selvsikkerhed

Teenageperioden

Anerkendelse I I

Mellem mennesker

Personlig accept

Forståelse

Noget et menneske kan opnå

Ros

Forklaringer til bekræftelse, forklaret som verifikation:

Godkendelse

Aftale

Tilbage melding I

Svar I

Formel godkendelse

Konfirmation I

Anerkendelse

Ros

Forklaringer til bekræftigelse, forklaret som verifikation:

Tilkendegivelse

Juridisk

Svar

Tilsagn

Kontrakt

Aftale

Dokument I

Fastslåelse

Formelt

Kancellisprog

Bekræftelse af dokumenter, e.lign.

Anerkendelse

Verificering

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Respekt	Synlighed
Godkendelse	Afklaring
Fax	Positivt svar
Mail	Fastslåelse
Brev	Accept I
	Godkendelse I
<i>Forklaringer til bekræftelse, forklaret som interpersonel anerkendelse:</i>	Godtagelse
Tilkendegivelse I	"At stå inde for"
Relation	Usikkerhed
Gensidighed	Egoisme
Anerkendelse I I I	Svaghed
Ros I	Sige ja til
Opmuntring	Notere mig/sig
	Positiv vurdering

5.3 Diskussion

Ud af mine 15 respondenter har 10 en tydelig forskellig opfattelse af hvad *bekræftelse* og *bekræftigelse* betyder. Derudover har 2 *antydnet* (E og O) at der er forskel på ordenes betydning. Op mod 13/15, dvs. 86,7 %, og i hvert fald 66,7 % har en semantisk betydningsforskel på hvad der i skriftsproget er ét ord, *bekræftelse*, men i praksis, i virkelige menneskers tale, er *to* ord der dog kommer fra samme rod. Det vil altså sige at ikke blot *findes* der ord i talesproget der ikke findes i skriftsproget, der er også god grund til at lade dobbeltformerne komme til orde, for de er ikke *kun* dobbeltformer, de kan også udtrykke betydningsforskelle.

Resultaterne viser dog kun delvist hvad jeg regnede med at de ville vise. Min tese og personlige opfattelse af betydningsforskellen er at *bekræftigelse* betyder *interpersonel anerkendelse*, evt. også en anerkendelse, man kan "give sig selv", hvor *bekræftelse* betyder *verifikation*; for de fleste af mine respondenter er det omvendt. Således har 4 respondenter samme forståelse som jeg, og 6(8) har den omvendte

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

forståelse. Måske havde det i et større korpus været en anderledes fordeling, men for mig var det en overraskelse da jeg slet ikke kan følge hvordan man kan have den omvendte forståelse. For sådan er det jo gerne med de der ord: Den sprogbrug man ikke selv er en del af, forstår man slet ikke, kan eksistere. Når det er sagt, kan jeg godt se rimeligheden i at den ekstra stavelse *-ige* medfører en annullering af et ord. Verbalsubstantiver med lange, besværlige endelser er et typisk kancellitræk, og på den måde giver det god mening at *bekræftigelse* for mange respondenter har fået *verifikations*betydningen, evt. med associationerne *juridisk*, *formelt* og *kancelli*. Jeg mener dog ikke at dette svækker min tese, men at det viser at betydninger er meget lidt forudsigelse, og altid er til genforhandling i situationen, og det beviser i hvert fald at folk har en tydelig betydningsforskel.

En anden ting jeg har noteret mig, er forskellen i associationernes abstraktionsniveau. Der er en tendens til at ordene der forklarer interpersonel anerkendelse, i højere grad er *abstrakter* eller evt. verber, end ordene der forklarer verifikation. Sidstnævnte er ord som *tilkendegivelse*, *juridisk*, *svar*, *tilsagn*, *kontrakt*, *aftale*, *dokument* og *fastslåelse* der selvfølgelig ikke kan siges at være *konkreter* i ordets mest konkrete forstand, men flere af ordene er dog "ting" man kan få på skrift hvilket gør dem i hvert fald mere konkrete end fx *tilkendegivelse*, *relation*, *gensidighed*, *anerkendelse*, *ros* og *opmuntring* der beskriver *bekræftelse* forstået som interpersonel anerkendelse.

Af de 5 respondenter der ikke har tydelig eller ikke har forskel på *bekræftigelse* og *bekræftelse*, er 3 30 år eller derover, dvs. 60 %; blandt respondenterne *med* forskel er det 2, dvs. 20 %. I gruppen *uden* forskel har 2 studeret dansk (M og N) og en tysk(G) – det er også disse respondenter der ingen forskel har på ordene – for de erkender ikke gerne *bekræftigelses* eksistens, kun som fejlform, i hvert fald. I gruppen *med* forskel læser 2 dansk (B og F), F er den respondent, i gruppen med forskel, der er mest usikker på om hun mener at der er en betydningsforskel. Af de fire danskstuderende har altså halvdelen forskel – det er muligvis en større statistisk signifikans end i andre grupper, men måske fremkommer denne blot fordi jeg, som danskstuderende, har sendt

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

denne undersøgelse til og fået svar fra mange danskstuderende – gruppen af danskstuderende er større end de andre undergrupper.

Der kunne måske være noget at komme efter hvad angår *alder*. Som sagt er 60 % af respondenterne uden forskel (eller accept af det forkerte ords eksistens) "ældre" (her kategoriseret meget, meget skrappt som 30 år eller derover) hvor kun 20 % af dem *med* forskel er "ældre". Respondent D, som jeg har mailet med om min undersøgelse, var meget overrasket over at det var *bekræftigelse* der var det "forkerte" ord, hun var overbevist om at *bekræftelse* var "forkert". Også hos 37-årige finder man altså en forfærdelig sjusken med sproget som de gamle sure mænd ville have sagt.

Min sidste iagttagelse går på antallet af respondenter *med* betydningsforskel, men også *med* kommentarer til at ordet er forkert stavet. 6 har kommentarer på den forkerte stavning, deriblandt G, M og N der er respondenterne der ikke har betydningsforskel eller ikke mener at ordet *bekræftigelse* findes. Måske er det her vi finder vores "gamle sure mænd"? Sandsynligvis rammer vi i hvert fald ind i nogle af respondenternes yndlings-sprogaversioner.

5.4 Delkonklusion

Jeg mener nu at have bevist min tese: Der findes dobbeltformer hvoraf den ene ikke eksisterer i skriftsprogsnormen og altså er "ukorrekt", men hvor begge former eksisterer i talesproget og ligefrem har forskellige semantiske betydninger. En stor del af mine respondenter gav udtryk for at de havde forskellige semantiske betydninger af *bekræftelse* og *bekræftigelse*.

Hvor disse normbrud opstår, har jeg ikke haft et stort nok materiale til nøjagtigt at kunne bestemme, men det ser ud til at en større del af unge end ældre har betydningsforskel. Derudover er der muligvis en større del af dem der har studeret sprog, der har betydningsforskel, men igen havde en større gruppe af respondenter været ønskelig hvis jeg skulle have sagt noget nøjagtigt om hvorvidt det er tilfældet.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

6. Konklusion

Jeg har i denne opgave først og fremmet fundet beviser for min tese om at der findes betydningsforskelle i talesproget der ikke findes i skriftsproget fordi skriftsproget mangler dobbeltformer, og det derved insinueres at bestemte former af ord (*bekræftigelse*) er "forkerte". Umiddelbart ser det ud til at betydningsforskellen er hyppigere blandt yngre og blandt folk der ikke har studeret sprog, men en større gruppe respondenter havde været ønskeligt for at sige noget nærmere om dette.

Derudover har jeg vist at normer er svære størrelser at få hold på, bl.a. fordi folk har så vidt forskellige og stærke holdninger til normer – og ikke mindst normbrud. Jeg har i grove træk skitseret de vigtigste holdninger til normering: Der er dem der mener at RSN er en god ting fordi den giver folk mulighed for at optræde sprogligt neutralt, og der er dem der mener at RSN medfører et barskt sprogholdningsklima og giver folk mulighed for at nedvurdere andre menneskers sprog. Jeg har vist at der er stor forskel på skriftsprog og talesprog vha. teori og også ved selvsyn konstateret at det er tilfældet vha. min empiriske undersøgelse.

Jeg har alt i alt bekræftet at *bekræftigelse* eksisterer.

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Litteratur

Brink, Lars og Jørn Lund (1974): Advarsel mod fonetisk besjæling, in: Udtaleforskelle i Danmark. Aldersbestemte – geografiske – sociale. København, s. 79-87. 9 ns

Diderichsen, Paul (1968): Sprogrigtighed – sprogvurdering – sprogregulering og Retningslinier for en reform af den sproglige opdragelse, in: Sprogsyn og sproglig opdragelse. København, s. 147-191 og 205-214.

53 ns

Garrett, Peter; Betsy Evans og Angie Williams (2006): What Does the Word 'Globalisation' Mean to You?: Comparative Perceptions and Evaluations in Australia, New Zealand, the USA and the UK, in: Journal of Multilingual and Multicultural Development, vol. 27, no.5, 2006, s. 392-412.

20 ns

Gregersen, Frans (1991): Dansk i 90'erne – et oplæg til diskussion, in: Erik Hansen m.fl. (red.): Auditorium X. Dansk før, nu – og i fremtiden? København, s. 230-251

20 ns

Gregersen, Frans (2001): Om dannelse og opretholdelse af sprognormer, in: Pia Jarvad m.fl. (red.) Sproglige åbninger. København, s. 358-371 14 ns

Hansen, Erik (1975): Den hemmelige præmis, in: Klaus Kjøller (red.): Analyser af sprogbrug. Argumentation. København, s. 88-102. 13 ns

Hansen, Erik (1979): Den danske rigssprogsnorm, in: Erik Hansen og Peder Skyum-Nielsen: Nydanske Studier & Almen kommunikationsteori (NyS) 12. 14 ns

Hansen, Erik (1989): Da lo hun så hjerteligt, in: Da lo hun så hjerteligt. København, s. 62-72. 10,5 ns

Hansen, Erik (1990 og 1995): Det danske folk og det gode sprogs sagsbehandlere og Dansk Sprognævn – Superman eller funktionær? in: Hansen, Erik (red.): Fra tid til anden. Dansk Sprognævn i 40 år. (1995). København, s. 121-128 og 175-179. 12 ns

Hansen, Erik (1992): Når sjusk bliver til korrekt dansk, in: Jacobsen, Henrik Gallberg og Henrik Jørgensen (red.): Glæden ved Grammatik. (2001). København, s. 257-260.

4 ns

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

- Hansen, Erik (1993): Rigtigt og forkert dansk og Forpligt(ig)else, in: Rigtigt Dansk. København, s. 9-27 og 94-95. 20ns
- Hansen, Erik (2006): Skrift og retskrivning og Norm og normering, in: Dæmonernes Port. 5.udg. København, s. 104-127. 22ns
- Harris, Roy (2001): Linguistics after Saussure, in: Semiotics and Linguistics. New York, s. 118-133. 16ns
- Heger, Steffen (2003): Sociofonetik, Hvad hedder det? og Skrift og lyd, in: Sprog og lyd – Elementær dansk fonetik. København, s. 43-76. 34ns
- Henriksen, Lars (1976): Om rigtighed i sproget, in: Meddelelser fra Dansk lærerforeningen 1976, nr. 1. København, s. 8-22. 12ns
- Jacobsen, Henrik Galberg (1999): Forenkling af dobbeltformer. Påkrævet? Gennemførligt? Lønsomt?, in: Widell, Peter og Mette Kunøe (red.): 7. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog. Århus, s. 214-224. 9,5ns
- Jacobsen, Henrik Galberg og Peder Skyum-Nielsen (2004): Sprognormer, in: Dansk Sprog. København, s. 64-72. 8ns
- Jensen, Jørgen Nørby (2006): Noget om pendulord og andre irriterende sprogforandringer, in: Sabine Kirchmeier-Andersen og Jørgen Nørby Jensen (red.): Nyt fra Sprognævnet 2006/4. København, s. 1-8. 8 ns
- Jørgensen, Jens Normann (2000): Perkerdansk og de sure gamle mænd, in: Dansk – vejen til integration. Modersmål-Selskabets årbog 2000. København, s.109-117. 8ns
- Kristiansen, Tore (2000): Normering og holdninger, in: Anne Holmen og J. N. Jørgensen (red.): Sprogs status i Danmark år 2011. Københavnerstudier i tosprogethed bind 32. København, s. 21-58. 35ns
- Kristiansen, Tore og Inge Lise Pedersen (2006): Sociolingvistik, in: Tanya Christensen m.fl. (red.) Nydanske Sprogstudier 34-35. Sprogvidenskabelige Forskningstraditioner. København, s. 217-267. 41ns
- Milner, Jon (2004): Sproglig normering: en forestilling om det homogene sprog, in: Helle Rørbech og Bente Meyer: Perspektiver på dansk. København. 14ns

Jeg bekræfter hermed at bekræftigelse eksisterer

Møller, Erik (1991): Lad talesproget komme til orde!, in: Erik Hansen m.fl.(red.):

Auditorium X. Dansk før, nu – og i fremtiden? København, s. 181-204. 23ns

I alt 420 ns